

Pravni odnosi u ortaštvu s posebnim osvrtom na upravljačka prava

Lončar, Dario

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:391684>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Dario Lončar

PRAVNI ODNOSI U ORTAŠTVU S POSEBNIM OSVRTOM NA ČLANSKA
UPRAVLJAČKA PRAVA

diplomski rad

mentor: prof. dr. sc. Siniša Petrović

Zagreb, srpanj 2022.

UVOD	1
1. DRUŠTVA OSOBA	2
2. ORTAŠTVO U RIMSKOM PRAVU.....	5
3. POJAM ORTAŠTVA I ČLANSTVO U ORTAŠTVU	6
4. OPĆENITO O ZAKLJUČENJU UGOVORA	8
4.1 UGOVOR O ORTAŠTVU	9
4.1.1. IZMJENA UGOVORA O ORTAŠTVU.....	11
4.1.2. OBVEZNOPRAVNI UČINAK ORTAČKOG UGOVORA.....	12
4.1.3 STVARNOPRAVNI UČINAK ORTAČKOG UGOVORA	13
4.2. ZAJEDNIČKI CILJ	13
5. ČLANSKA PRAVA ORTAKA.....	14
5.1. PRAVO NA VOĐENJE POSLOVA ORTAŠTVA.....	15
5.1.1. OVLAŠT ZA VOĐENJE POSLOVA ORTAŠTVA	15
5.1.2. PRAVA ORTAKA KOJI VODE POSLOVE	18
5.1.3. OBVEZE ORTAKA KOJI VODE POSLOVE	19
5.1.4. ODGOVORNOST ORTAKA KOJI VODE POSLOVE	21
5.1.5. ODUZIMANJE OVLAŠTI I OTKAZ POSLOVODSTVA	22
5.2. ODLUKE O VOĐENJU POSLOVA ORTAŠTVA	23
5.3. PRAVO NA NADZOR I OBAVIJEŠTENOST	27
5.4. PRAVO NA PODIZANJE TUŽBE <i>ACTIO PRO SOCIO</i>	29
ZAKLJUČAK	31
LITERATURA.....	32

UVOD

Ortaštvo, kao zajednica osoba i dobara svakodnevno je oko nas iako toga možda nismo potpuno niti svjesni. Primjerice, običan konsenzualni usmeni dogovor između dvoje kolega s Pravnog fakulteta o zajedničkom ljetovanju pri čemu će jedno od kolega staviti na raspolaganje svoj automobil, a druga strana platiti smještaj poprima obilježja ortaštva. Međusobni dogovor nekoliko osoba o zajedničkom najmu sportskog terena ili dvorane za rekreaciju isto ima obilježja ortaštva. Možemo zamisliti i situaciju u kojoj se dvije ili više fizičkih osoba zajednički bave obrtom. Njihovi međusobni odnosi uređuju se ugovorom koji će se smatrati ortaštvom. Ortaštvo je pravna zajednica osoba i dobara bez pravne osobnosti u kojoj se dvije ili više osoba obvezuju uložiti svoj rad i/ili imovinu radi postizanja zajedničkog cilja.¹ Ortaštvo kao oblik zajednice poznato je od davnina, još iz doba Babilona², ali i rimskoga prava, a danas se u pravilu najčešće javlja u gospodarstvu i u poslovnim građevinskim pothvatima. U ovom radu, posebnu ću pozornost posvetiti pravnim odnosima u ovom društvu osoba, točnije, na upravljačka prava kao i na reguliranje međusobnih odnosa među ortacima, a pritom ću obraditi i relevantne odredbe pozitivnih propisa koji su na snazi u Republici Hrvatskoj i koje se primjenjuju na upravljačka prava u ortaštvu. Kako bi se mogla shvatiti upravljačka prava u ovom društvu, potrebno je prethodno upoznati se s pravom društava općenito, društvima osoba, ali i upoznati se detaljnije s ortaštvom kao jednim od pojavnih oblika društava osoba. Pritom ću se dotaknuti ortaštva u rimskom pravu, sklapanja i izmjene ugovora općenito, ali i sklapanja ugovora o ortaštvu i definirati što znači zajednički cilj. U drugom dijelu rada pažnju ću posvetiti temi ovoga rada, a to su upravljačka prava članova društva.

¹ Barbić, Jakša, Pravo društava, Knjiga treća, Društva osoba, Organizator, Zagreb, 2019., str. 3

² Vidi više Kurtović, Šefko, Opća povijest prava i države - I. knjiga stari i srednji vijek, Autorska naklada, Zagreb, 2005., str. 64.

1. DRUŠTVA OSOBA

Pravom društva uređuje se zaštita, ali i zadovoljenje zajedničkih interesa suradnjom više osoba na privatnopravnoj osnovi. Društva su u nas *numerus clausus*, pa se ne bi mogao stvoriti neki drugi tip društva osim onih koja su propisana zakonom.³ Tipovi društava uređuju se zakonom, ali važno je napomenuti kako ne postoji jedinstveni zakon koji regulira razne pojavne oblike društava. Primjerice, Zakon o zadrugama⁴ uređuje pravne odnose u zadruzi, Zakon o osiguranju⁵, između ostaloga, regulirana pravne odnose u društvima za osiguranje, reosiguranje i društvima za uzajamno osiguranje, zatim, Zakon o leasingu⁶ regulira leasing društva itd. Ipak, za potrebe ovoga rada, nama je relevantan Zakon o obveznim odnosima⁷ (dalje u tekstu: ZOO), a posebice odredbe od članka 637. do članka 660. toga zakona. Navedene odredbe na odgovarajući način primijeniti će se na tajno društvo u onim slučajevima kada je potrebno dopuniti odredbe Zakona o trgovačkim društvima⁸ kojima je ono primarno regulirano. Sva društva imaju određena zajednička obilježja. Prije svega, društva moraju imati članove, a ponekad razni zakoni određuju koliko minimalno članova pojedino društvo mora imati. Zatim, pravo društava ne uređuje zajednice javnoga prava, točnije, tijela s javnopravnim ovlastima kao što su država, općina, sindikati i sl. Nadalje, društva su po svojoj pravnoj prirodi udruženja osoba koja nastaju na temelju pravnog posla, dakle potrebna je volja osnivača, a ne akt javne vlasti. I na posljetku, društva su usmjerena ostvarivanju zajedničkog cilja, zajedničke koristi svojih članova. Kada više osoba surađuje radi ostvarivanja zajedničkih interesa razlikujemo dvije situacije.

³ Barbić, Jakša, Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Organizator, Zagreb, 2008., str. 3.

⁴ Zakon o zadrugama NN 34/11, 125/13, 76/14, 114/18, 98/19

⁵ Zakon o osiguranju NN 30/15, 112/18, 63/20, 133/20

⁶ Zakon o leasingu NN 141/13

⁷ Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21

⁸ Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22

Prvo, više osoba može sudjelovati radi ostvarenja zajedničkih interesa na ugovornoj osnovi, a da se pritom ne osniva posebni pravni subjekt (ortaštvo, tajno društvo, udruga koja nema pravnu osobnost). Ovdje se radi o čistom obveznopravnom odnosu koji nastaje sklapanjem ugovora o suradnji s ustrojbenim obilježjima koja nisu toliko čvrsta da bi iziskivala stvaranje posebnog pravnog subjekta. Drugo, više osoba može ostvarivati zajedničke interese, a da se pritom stvori pravni subjekt s posebnim vlastitim ustrojem. Putem tog pravnog subjekta ostvaruju se zajednički interesi i unutar njega. Samo radi zaštite članova, onih koji djeluju u društvu i trećih, tipovi društava uređuju se zakonom.⁹ Tako će se stvoriti standardna rješenja koja je potrebno poštivati kako bi se zaštitilo pravo i pravna sigurnost svih koji u društvu imaju opravdani interes i onih koji s društvom dolaze u doticaj. Hrvatski pravni poredak razlikuje više tipova društava osoba, a to su: ortaštvo, tajno društvo, javno trgovačko društvo, komanditno društvo, gospodarsko interesno udruženje, europsko gospodarsko interesno udruženje, zadruga i udruga. U nedostatku zakonodavnih rješenja za pojedini tip društva, primijeniti će se odredbe ZOO-a kojima se uređuje ortaštvo. Za društva osoba napose su značajna neka obilježja, koja ih razlikuju od društava kapitala.¹⁰ Prvo, društva osoba, kao što i sam naziv upućuje, temelje se na osobama koje ih čine; to su društva *intuitu perosnae* što znači da je od velike važnosti tko je član društva jer su veze među članovima društva čvrste, neposredne i temelje se na osobnim svojstvima. Najmanji broj članova koji mogu osnovati društvo katkad je određen propisima, a katkada to proizlazi iz naravi stvari.¹¹ Primjerice, za ortaštvo, tajno društvo, javno trgovačko društvo i komanditno društvo potrebne su najmanje dvije osobe, dok su primjerice za osnivanje zadruge potrebne najmanje tri poslovno sposobne fizičke osobe, a za kreditnu uniju najmanje trideset osoba. U slučaju da dođe do smanjenja broja članova društva ispod propisanog broja to dovodi do prestanka društva.¹² S druge strane, najveći dopušten broj članova društva ne

⁹ Barbić, *op. cit.* (bilj. 3.), str. 7.

¹⁰ Petrović, Siniša; Ceronja, Petar, *Osnove prava društava*, IX. izdanje, Pravni fakultet, Zagreb, 2019., str. 9.

¹¹ Barbić, *op. cit.* (bilj. 3.), str. 137.

¹² Vidi čl. 655., t. 5. ZOO

propisuje se. Osnivači društava osoba mogu biti fizičke i pravne osobe.¹³ U pogledu toga postoji iznimka za zadružne saveze u kojima je članstvo dostupno samo pravnim osobama. Kod društava osoba, za razliku od društava kapitala, kapital nije od presudne važnosti. Naravno, stranke u pravilu stječu članska prava ulaganjem prava, novca i stvari, ali primjerice kod ortaštva pojedini članovi mogu preuzeti obvezu društvu pridonositi svojim radom ili pružanjem usluga (na primjer vođenje poslovnih knjiga). S tim u svezi, društva osoba nemaju temeljni kapital pa zbog te činjenice nije niti propisan najmanji iznos temeljnog kapitala potreban za osnivanje. Članska se prava određuju prema osobama, a ne prema kapitalu koji su članovi unijeli u društvo, ako stranke drugačije ne ugovore. Sljedeća važna karakteristika društva osoba jest da je pravni posao, točnije, ugovor osnova udruživanja. Dakle, bitno je suglasno očitovanje volje onih koji osnivaju društvo. Pravni posao kojim se osniva društvo može se sklopiti i preko punomoćnika, a pritom se za punomoć zahtijeva onaj oblik koji se zahtijeva i za sklapanje posla. Tim pravnim poslom svaki se član obvezuje na činidbe u društvu djelujući u interesu koji mu je zajednički s ostalim članovima pa se takav posao smatra skupni akt članova. Društva osoba svojim pravnim aktom mogu međusobne odnose urediti slobodnije pa je moguće stipulirati da će se društveni ugovor (ugovor o osnivanju društva) mijenjati određenom većinom članova kako bi se izbjegle eventualne blokade do kojih bi moglo doći. Naravno, uvijek se može dogoditi situacija da takav ugovor bude ništav ili pobojan i tada će se primjenjivati pravila obveznog prava. Kod društava osoba, radi zaštite interesa vjerovnika, svi ili barem neki članovi tih društava odgovaraju za obveze društva osobno, neograničeno, solidarno i cijelom svojom imovinom. Članovi društava osoba izravno vode poslove društva i zastupaju to isto društvo, a drugačije se može predvidjeti ugovorom ako se s time slože svi članovi društva. I posljednje, među društvima osoba, razlikujemo pravne osobe i društva osoba koja nisu pravne osobe.

¹³ Petrović, Ceronja, *op. cit.* (bilj. 10.), str. 10.

Javno trgovačko društvo, komanditno društvo i gospodarsko interesno udruženje su pravne osobe, dok ortaštvo i tajno društvo nisu pravne osobe.

2. ORTAŠTVO U RIMSKOM PRAVU

Još od doba rimskoga prava, ortakluk je bio oblik zajednice dviju ili više osoba koje načelno imaju jednaka prava i dužnosti i koji je nastajao sporazumom volja. Ortakluk treba pojmovno razlikovati od pravne osobe jer ovaj oblik udruživanja ne stvara poseban subjekt prava, različit od svojih članova (što je bitna osobina pravne osobe), nego svaki ortak ostaje odgovoran za svoje obveze ostalim ortacima i trećim osobama; drugim riječima, on ima položaj vjerovnika odnosno dužnika i prema ostalim ortacima i prema trećim osobama.¹⁴ Rimsko je pravo razlikovalo: *societas omnium bonorum*, tj. zajednica cjelokupne sadašnje i buduće imovine, *societas quaestus*, zajednica cjelokupne buduće imovine stečene poslovnom djelatnošću, *societas alicius negotiationis*, zajedničko vođenje određene poslovne grane i posljednje, *societas unius rei*, zajednica za jedan određeni posao. Kod društvene pogodbe obvezuju se članovi međusobno na stanovite činidbe radi postizanja zajedničke svrhe.¹⁵ Dakle, stvara se određena zajednička društvena imovina, a članovi su obvezani unijeti svoje prinose koji mogu biti novac, stvari, prava ili rad, a društvena imovina pripada pojedinim članovima koji stječu suvlasništvo na unesenim stvarima. Pojedini član ima pravo na udio u društvenom dobitku, kojemu obično odgovara i udio na gubitku.¹⁶ Naravno, moglo se ugovoriti da pojedini ortak ima veći udio u dobitku ili sudjeluje samo u odbitku. Suprotno tome, ništav je bio ugovor ako bi pojedini član snosio samo gubitak i bio potpuno isključen iz dobiti.¹⁷ Društvena pogodba stvarala je obveze samo među članovima društva, ona nije djelovala prema trećim osobama.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ Horvat, Marijan, Rimsko pravo, Pravni fakultet u Zagrebu, 2017., str. 359.

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ Vidi više o *societas leonina* (tzv. lavlje društvo) u Petrak, Marko, *Traditio Iuridica, vol. I. Regulae iuris*, Novi informator, Zagreb, 2010., str. 126., 127.

U to doba bila je poznata i *actio pro socio* za ostvarivanje međusobnih prava i obveza uključujući i naknadu štete. Kao i danas, ortaštvo je i tada prestajalo smrću člana, postizanjem društvene svrhe, gubitkom čitave imovine društva, istekom roka i sporazumom svih članova društva.

3. POJAM ORTAŠTVA I ČLANSTVO U ORTAŠTVU

Ortaštvo nastaje pravnim poslom u svrhu postizanja zajedničkog cilja što podrazumijeva da je djelovanje članova uvijek organizirano pa stoga nema potrebe to posebno utvrđivati ugovorom. To je tip društva u kojem su veze među članovima (ortacima) najlabavije.¹⁸ Ortaštvo, kao zajednica građanskog ugovornog prava ne upisuje se u sudski registar. To bi bila privatnopravna zajednica za koju su ispunjene tri kumulativne pretpostavke: a) da je posrijedi udruženje osoba kao pravna zajednica, b) da se temelji na pravnom poslu kao osnovi udruživanja, c) da je usmjereno postizanju zajedničkog cilja.¹⁹ Članstvo je pravni odnos ortaka prema drugim ortacima i prema društvu, a s druge strane, radi se o subjektivnom pravu koje pripada ortaku kao nositelju toga prava. Za ortaštvo su potrebne najmanje dvije osobe.²⁰ Prema tome, nije moguće ortaštvo samo jedne osobe u slučaju da je broj ortaka pao na jednog jer radi se o obveznom odnosu za koji su potrebne najmanje dvije osobe.²¹ Ortak može biti svaka fizička ili pravna osoba²², a ortakom se može postati sklapanjem ugovora ortaštvu, pristupom novog člana u društvo, ustupanjem udjela ili univerzalnom sukcesijom. Članstvo u ortaštvu pripada ortaku koji je i nositelj udjela u ortaštvu.²³ Pojedini udio čine prava i obveze ortaka pa

¹⁸ Barbić, *op. cit.* (bilj. 1.), str. 5.

¹⁹ Borić, Željko, O ortaštvu, časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu - izvješća za gospodarsku praksu. - 16(2007),10, str. 77.

²⁰ Barbić, *op. cit.* (bilj. 1.), str. 7.

²¹ Vidi više o obveznom pravu i obveznom odnosu u Klarić, Petar; Vedriš, Martin, Građansko pravo, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014., str. 377. – 382.

²² Vidi više o fizičkim i pravnim osobama u *op. cit.* (bilj. 23.), str. 34. - 38.

²³ Barbić, Jakša, Stjecanje i prestanak članstva u ortaštvu, Hrvatska pravna revija, 2(2002),4, str. 37.

je i raspolaganje udjelom zapravo raspolaganje članstvom. Fizička osoba ne mora biti potpuno poslovno sposobna jer ako joj je ista ograničena ili je uopće nema, takvu će osobu zastupati njezin skrbnik ili roditelj zbog toga što oni ne mogu samostalno valjano obavljati radnje upravljanja i zastupanja kao što to mogu drugi ortaci koji imaju potpunu poslovnu sposobnost. Svaki suugovaratelj, drugi ortaci imaju pravo odustati od ugovora koji je sklopljen s poslovno nesposobnom osobom bez odobrenja njezinog zakonskog zastupnika pod uvjetom da mu nije bilo poznato da postoji taj nedostatak poslovne sposobnosti za zaključenje ugovora.²⁴ Ugovorom o ortaštvu zbog slobode ugovaranja mogu se postaviti određena ograničenja tko može biti član društva; primjerice, postaviti ograničenje za pristup ortaštvu samo osobama koje se bave nekim zanimanjem ako je to opravdano ciljem društva. Ortaštvo se ne mora baviti gospodarskom djelatnošću, a kada bi i bilo osnovano da se njome bavi, nema zapreke da ortakom bude pravna osoba koja se time ne bavi.²⁵ Moguće je zamisliti i situaciju da ortak u ortaštvu bude i pravna osoba javnoga prava, na primjer grad, općina, županija ili čak i Republika Hrvatska. I konačno, ortak u ortaštvu može biti i udruga, ali to nije praktično zbog toga što udruge u pravilu imaju veći broj članova, a budući da udruga nije pravna osoba, ti članovi bi odgovarali za obveze ortaštva. Ortaštvo, kao zajednica osoba i dobara može biti usmjereno na trajnije obavljanje poslova kroz neodređeno vrijeme (npr. obavljanje obrtničke djelatnosti) i tada se radi o pravom društvu s trajnijim ciljem, ali može biti i usmjereno na obavljanje i izvršenje nekog određenog posla ili djela na određeno vrijeme ili s ograničenim trajanjem do završetka posla i tada će se raditi o prigodnom udruživanju ili partnerstvu.

²⁴ Tako ZOO čl. 57. st. 1.-3.

²⁵ Barbić, *op. cit.* (bilj. 1.), str. 11.

4. OPĆENITO O ZAKLJUČENJU UGOVORA

Ugovor je po prirodi stvari pravni posao koji nastaje očitovanjem volje najmanje dviju strana, a kada se očitovanja sjedine stvaraju cjelinu koja se zove ugovor. Strana koja hoće sklopiti ugovor svoju volju mora uputiti onoj stranci ili onim strankama s kojima želi sklopiti ugovor, što se zove ponuda.²⁶ Prema ZOO-u, ugovor je zaključen kad su se stranke suglasile o bitnim sastojcima ugovora. Bitni ili esencijalni sastojci pravnog posla su oni sastojci koji su nužni za nastanak određenog tipa pravnog posla.²⁷ Bitne sastojke po prirodi posla stranke mogu proširiti, smatrajući ih bitnim za svoj ugovor, ali ih ne mogu suziti.²⁸ Bitni sastojci ugovora mogu biti određeni propisom, po prirodi posla ili voljom stranaka, a ako same ne odrede što se smatra bitnim sastojkom, onda se on određuje prema prirodi posla. Bitnim se sastojcima općenito smatraju dijelovi ugovora koji ga čine poslom ili određenim tipičnim poslom bez kojih taj posao ne bi postojao ili se ne bi moglo smatrati da posao postoji. ZOO prvenstveno uređuje obveznopravne ugovore, a oni imaju tri karakteristike. Prvo, takvim se ugovorima zasnivaju obveze i protuobveze; drugo, u njima je maksimalno izraženo načelo dispozitivnosti, odnosno, autonomije volje pravnih subjekata i treće, oni nastaju prihvatom ponude. ZOO u čl. 249. st. 1. određuje kako se volja za sklapanje ugovora može izjaviti riječima, uobičajenim znakovima ili drugim ponašanjem iz kojega možemo sa sigurnošću zaključiti o njezinu postojanju, sadržaju i identitetu davatelja izjave, dok stavak 2. nudi i elastično rješenje po kojem se volja za sklapanje ugovora može izraziti i putem komunikacijskih sredstava. Stranke ugovora mogu svoje odnose slobodno uređivati, a granice autonomije postavljaju prinudni propisi, pravila javnog poretka i pravila morala. Sloboda forme u izražavanju suglasnosti stranaka predstavlja opće pravilo ugovornog prava.²⁹ Dakle, stranke mogu izabrati bilo koji oblik za zaključenje svojeg ugovora iako se u praksi za mnoge poslove prihvaća pismeni oblik jer taj oblik ima neke prednosti:

²⁶ Više o ponudi u *op. cit.* (bilj. 23.), str. 401.

²⁷ Klarić, Vedriš, *op. cit.* (bilj. 23.), str. 112.

²⁸ Goldštajn, Aleksandar, *Privredno ugovorno pravo*, Zagreb, Informator, 1967. str. 71.

²⁹ *Ibid.* str. 82.

stranke neće pretjerano i brzo zaključivati ugovor, doprinosi jasnoći odnosa među ugovornim stranama i jamči se veća sigurnost dokazivanja o zaključenom poslu. Ugovor se može zaključiti neposredno ili posredno preko drugih osoba.³⁰ Ugovor je zaključen neposredno ako ga zaključe same stranke, a o posrednom zaključivanju ugovora govorimo kada se oni zaključuju preko primjerice punomoćnika ili posrednika. Osnovno načelo u pogledu načina ugovora je sloboda na koji će se način izraziti volja stranaka.³¹ Suglasnost stranaka za sklapanje ugovora može se izraziti i prešutno kimanjem glave ili drugim uobičajenim znacima ili postupcima koji ukazuju na suglasnost stranaka (primjerice udarac čekićem kod aukcije). Ponekad se i šutnja može shvatiti kao način na koji se volja očituje. Ovime su objašnjeni temeljni pojmovi koji su neophodni za shvaćanje ugovora o ortaštvu.

4.1 UGOVOR O ORTAŠTVU

Ortaštvo se zasniva ugovorom koji sklapaju članovi društva (ortaci).³² Ugovor o ortaštvu je imenovani ugovor jer ga zakon izričito uređuje, ali to je isto tako i nenaplatni posao jer se činidbe ortaka ne mogu međusobno razmjenjivati i naplaćivati nego su posvećene zajedničkom cilju. Neće se raditi o ortaštvu u slučaju da postoji neka druga pravna zajednica koja nije utemeljena ugovorom, nego o drugom pravnom odnosu kao što je suvlasništvo ili nasljednička zajednica. Nasljednici koji u nasljedničkoj zajednici zajedno nastavljaju voditi ostaviteljevo poduzeće nije ortaštvo, jer ona nastaje bez pravnog posla, ali bi mogla prerasti u ortaštvo ako oni o tome sklope ugovor. Bitni sastojci ugovora o ortaštvu su: a) osobe ortaka – ortaci, b) određenje doprinosa ortaka i c) zajednički cilj. S obzirom na to da se radi o bitnim sastojcima ugovora, nedostatak istih dovodi do toga da ugovor o ortaštvu nije sklopljen. Ugovorom se

³⁰ *Ibid.* str. 85.

³¹ *Ibid.*

³² Barbić, *op. cit.* (bilj. 1.), str. 13.

može odrediti i da ortaštvo nastaje nekog dana ili protekom nekog vremena nakon sklapanja ugovora.³³ Tada, u tom slučaju, moraju biti uzajamno lojalni i ne smiju poduzimati ništa što bi moglo osujetiti ili otežati ostvarenje cilja budućeg društva. Ugovor o ortaštvu može se sklopiti i na konkludentan način, ali je pritom potrebno utvrditi postoji li obveza doprinosa ugovornih strana ostvarenju zajedničkog cilja jer je u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi pravu volju ugovornih strana. Primjer ugovora sklopljenog na konkludentan način je kada dvije osobe otvore dućan i pritom je jedna od njih dala novac, a druga uložila svoj rad i sudjeluju u rezultatima poslovanja pa tako dijele dobit. Ugovorom o ortaštvu (“ortakluku“) smatra se i takav ugovor kojim se dvije ili više osoba obvezuje uložiti samo svoj rad, budući da je ugovoru o takvom ortaštvu svrha ostvarivanja zajedničke dobiti koja se dijeli prema doprinosu svakoga ortaka, na način i pod uvjetima utvrđenim ugovorom o ortaštvu.³⁴ Ugovor kojim se osniva ortaštvo po svojoj prirodi predstavlja pravnu osnovu kojom se zasniva ortačka zajednica, dok će ulaganje i unošenje sredstava u tu zajednicu biti konstitutivni element po kojem ta ortačka zajednica nastaje. Bez udruživanja i unošenja rada i sredstava, ili samo rada ili/i samo sredstava, ortačka zajednica ne može nastati.³⁵ Ugovor o ortaštvu uređuje s jedne strane statusna pitanja kao što su pravna osnovu udruživanja, način i vrijeme unošenja sredstava i rada, a s druge strane međusobne odnose među ortacima. Ugovor o ortaštvu po svojoj pravnoj prirodi je obveznopravni i organizacijski ugovor, ali se na njega neće primijeniti neke odredbe ZOO-a kao što je pravilo istodobnog ispunjenja (čl. 358.), ispunjenje obveze kada ispunjenje jedne strane postane neizvjesno (čl. 359.), pravo jedne strane kada druga strana ne ispuni svoju obvezu (čl. 360.) i nemogućnost ispunjenja (čl. 373.). Ipak, uzima se da bi ortak mogao odbiti ispuniti svoju obvezu unosa svog doprinosa ako to nije učinio nijedan od preostalih ortaka ili ako se ortaštvo sastoji od dvojice, to nije učinio drugi ortak. Na taj način ortaci zapravo

³³ Barbić, *op. cit.* (bilj. 25.), str. 38.

³⁴ Pavić, *op. cit.* (bilj. 19.), str. 991.

³⁵ *Ibid.*

konkludentno izražavaju svoju volju da ne nastave ortaštvo pa nema smisla prisiliti jednoga od njih da ispuni svoju obvezu, a ortaku preostaje mogućnost istupanja iz društva. Kada je riječ o nemogućnosti ispunjenja koja je nastala bez krivnje ortaka, ortak bi bio oslobođen od ispunjenja svoje obveze unosa uloga u ortaštvo, osim ako iz ugovora ne proizlazi da bi trebao svoj doprinos uplatiti u novcu, iako to ne mora biti izričito u njemu rečeno.³⁶ Ponekad je posebno propisano ZOO-om ili drugim zakonom poseban oblik za sklapanje ugovora o ortaštvu pa je tako po ZOO-u potreban pisani oblik za unos prava vlasništva na nekretnini (čl. 377.), a isti je oblik propisan i za zajednički ured dvaju ili više odvjetnika po čl. 25. st. 1. Zakona o odvjetništvu³⁷. U slučaju da dođe do propusta poštivanja oblika, doći će do ništetnosti onog dijela ugovora za čiji se predmet zahtijeva poseban oblik što ne znači automatski da će cijeli ugovor biti ništetan.

4.1.1. IZMJENA UGOVORA O ORTAŠTVU

Za izmjenu ugovora o ortaštvu potrebna je suglasnost svih ortaka.³⁸ Ako su pak ortaci u ugovoru o ortaštvu predvidjeli posebna pravila za izmjenu ugovora o ortaštvu, isti se može izmijeniti samo u skladu s predviđenim pravilima i tako se opće pravilo o suglasnosti svih ortaka za izmjenu ugovora može, ovisno o okolnostima, pooštriti ili olakšati. Pooštriti će se pravilo o izmjeni kada se za ugovor koji je sklopljen u usmenom obliku za izmjenu traži pismeni oblik ili se pak traži ovjera potpisa ortaka kod javnog bilježnika, a moguće je predvidjeti i da odluku o izmjeni opetovano moraju odnijeti u određenom vremenskom razmaku. Suprotno, moguće je predvidjeti i olakšane uvjete za izmjenu ugovora o ortaštvu pa tako primjerice ugovor može predvidjeti da je izmjena moguća i kada se ne suglase svi ortaci, nego predvide neku običnu ili kvalificiranu većinu. Kao što se i ugovor o ortaštvu može sklopiti konkludentno, tako

³⁶ Barbić, *op. cit.* (bilj. 1.), str. 17.

³⁷ Zakon o odvjetništvu, NN 09/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11, 126/21

³⁸ *Ibid.*, str. 20.

se on može i izmijeniti primjerice ako ortaci dulje vrijeme postupaju protivno onome što su ugovorili, ali se ipak traži da su ortaci za to znali, ali se tome nisu protivili. Koliko dugo oni moraju postupati protivno ugovoru ovisi o okolnostima konkretnog slučaja i o važnosti odredbe ugovora koja se mijenja na taj način, ali načelno, što je ponašanje ortaka kojim se odstupa od ugovora češće, potrebno je kraće vrijeme da bi se smatralo da je tako izmijenjen ugovor. Primjerice, sudjelovanje u dobiti društva prema godišnjim obračunima drugačije od onoga kako je predviđeno samim ugovorom o ortaštvu imati će značenje izmjene ugovora o ortaštvu u dijelu kojim se uređuje podjela dobiti među ortacima ako se ponavlja više puta i ako su svi ortaci svjesni da se na taj način odstupa od ugovora.

4.1.2. OBVEZNOPRAVNI UČINAK ORTAČKOG UGOVORA

Po svojim pravnim karakteristikama, ugovor o ortaštvu je prvenstveno obveznogpravnog karaktera.³⁹ Njime se sudionici obvezuju udružiti rad i sredstva ili samo vlastiti rad kako bi postigli zajednički cilj. Ortački ugovor s jedne strane predstavlja pravnu pretpostavku i osnovu stjecanja svojstva člana u ortačkoj zajednici, a s druge strane predstavlja prava i obveze članova kao i njihov zajednički rad i ostvarivanje ciljeva ortačke zajednice. S obzirom na obveznogpravni učinak ugovora o ortaštvu, tužbeni zahtjev protiv člana ortačke zajednice može se odnositi samo na osobnu činidbu ispunjenja ugovorne obveze ortaka.

³⁹ Pavić, *op. cit.* (bilj. 19.), str. 993

4.1.3 STVARNOPRAVNI UČINAK ORTAČKOG UGOVORA

Bez ispunjenja materijalne obveze (udruživanja sredstava ili ulaganja rada u ortačkoj zajednici), ortak nema svojstvo člana ortačke zajednice.⁴⁰ Prije nego što ortak preda i unese stvari u dobra u ortačku zajednicu on nema stvarnopravnih obveza prema toj zajednici. S druge strane, bez unošenja u ortačku zajednicu imovinskog članskog udjela neće niti ta ortačka zajednica steći nikakva prava i obveze prema budućem ortaku jer tada ortački ugovor nije niti nastao.

4.2. ZAJEDNIČKI CILJ

S obzirom na to da je ortaštvo društvo, ono kao takvo mora biti usmjereno ostvarenju zajedničkog cilja članova društva i prema tome, radi se o jednom od bitnih sastojaka ugovora. Prema članku 640. stavku 3. ZOO-a, ortaci su dužni jednako sudjelovati u ostvarivanju zajedničkog cilja bez obzira na vrtu i veličinu uloga. Zajednički cilj ortaštva nije zbroj pojedinačnih ciljeva i interesa ortaka.⁴¹ Kod ortaštva ortaci ne izmjenjuju međusobno činidbe i protučinidbe već imaju pravo i obvezu ispuniti činidbe doprinosa ostvarenju zajedničkog cilja. Cilj osnivanja ortaštva može se ispuniti jednokratno ili može biti trajnije prirode.⁴² Ortaštvo sa zajedničkim ciljem njegovih članova može postojati i u okviru nekog drugog društva, primjerice dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću.⁴³ Primjerice, neki dioničari se dogovore i sklope ugovor o vezanju glasova ili drugi ugovor kojim uređuju svoje posebne interese kako će glasovati na glavnoj skupštini ili stavljati prijedloge ili pak imenovati članove nadzornog odbora. Pritom, zajednički cilj ortaka u tom ortaštvu nije isti kao i zajednički cilj dioničara u dioničkom društvu jer je cilj dioničkog društva da vodi svoje poduzeće i

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ Borić, *op. cit.* (bilj. 21.), str. 78.

⁴² Petrović, Ceronja, *op. cit.* (bilj. 10.), str. 58.

⁴³ Barbić, Jakša, Pojam i obilježja ortaštva, *Hrvatska pravna revija*, Zagreb, 2(2002),3, str. 49.

ostvaruje dobit, dok je cilj toga ortaštva omogućiti pojedinim ortacima ostvarivati neke njihove zajedničke interese unutar tog istog dioničkog društva. Radi se od dva različita društva s dvama različitim ciljevima, a jedino im je zajedničko što se cilj jednoga društva ostvaruje samo unutar drugoga društva. Za valjanost ugovora o ortaštvu, od odlučne je važnosti da je zajednički cilj ostvariv i da on nije protivan Ustavu, prisilnim propisima i moralu društva (čl. 2. ZOO-a) jer u protivnom, ugovor o ortaštvu biti će ništetan pa prema tome i ortaštvo. (čl. 322. ZOO-a). Ortaštvo neće biti valjano niti ako mu je zajednički cilj neostvariv, a isti učinak ima i naknadna nemogućnost ostvarenja jer tada prestaje društvo. Ono prestaje i ostvarenjem zajedničkog cilja, jer nestaje njegova bitna pretpostavka, osnova društva.⁴⁴ Odredba da nijedan ortak nema pravo poduzeti posao kojim bi se, radi svoje posebne koristi, ugrozilo postizanje zajedničkog cilja ili nanijela šteta ortaštvu, samo je dalja konkretizacija suverenog načela prema kojemu je zajednički cilj temelj ortaštva.⁴⁵

5. ČLANSKA PRAVA ORTAKA

Članska prava ortaka mogu biti upravljačka i imovinska.⁴⁶ Upravljačka su prava: pravo na vođenje poslova ortaštva, pravo na sudjelovanje u odlučivanju u ortaštvu, pravo na obaviještenost i nadzor i pravo na podizanje članske tužbe poznate kao *actio pro socio* i ona su neprenosiva, ali se mogu ostvarivati preko punomoćnika. S druge strane, imovinska su prava: pravo na udio u dobiti, pravo na otpremninu zbog istupanja i isključenja i pravo na udio u ostatku zajedničke imovine nakon prestanka društva uz napomenu kako pojedini zahtjevi iz imovinskih prava se mogu prenijeti na drugu osobu.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ Borić, *op. cit.* (bilj. 21.), str. 80.

⁴⁶ Barbić, *op. cit.* (bilj. 1), str. 100.

5.1. PRAVO NA VOĐENJE POSLOVA ORTAŠTVA

Vođenjem poslova ortaštva smatra se svako djelovanje u odnosima među ortacima i prema trećima koje se poduzima za ortaštvo radi ostvarenja zajedničkog cilja. Radi se o pravnim i drugim radnjama ili propuštanjima koje se poduzimaju u svrhu ostvarivanja zajedničkog cilja postavljenog ugovorom o ortaštvu. Ugovor o ortaštvu i njime postavljen zajednički cilj valja smatrati temeljem ortaštva pa stoga u vođenje poslova ortaštva ne može ući nijedna radnja kojom bi se u to zadrlo.⁴⁷ Prema tome, osoba koja je ovlaštena voditi poslove ortaštva nije ovlaštena poduzimati takve radnje, dok s druge strane, poslovodstvo obuhvaća vođenje redovitih i izvanrednih poslova. Ako pak ortaci promijene svojom odlukom temelje svoga društva izmijenivši svoj ugovor o ortaštvu i ujedno tako ujedno promijene i cilj, njihovo djelovanje nakon toga više se ne smatra zadiranjem u temelje društva već je to djelovanje na novim temeljima, njihova se odluka provodi u djelo. Vođenjem poslova smatraju se različite radnje ovisno o kakvom se ortaštvu radi, pa tako to mogu biti jednostavne radnje poput pronalaska slobodnog sportskog terena, ali to mogu biti i kompleksnije stvari kao što je vođenje poslova poduzeća.

5.1.1. OVLAŠT ZA VOĐENJE POSLOVA ORTAŠTVA

Ovlast za vođenje poslova ortaštva ZOO daje ortacima; točnije, članak 642. stavak 1. ZOO-a govori kako pravo na vođenje poslova ortaštva pripada zajednički svim ortacima. Dakle, za svaku radnju vođenja potrebno je da ju poduzmu svi ortaci (skupno) što može biti istodobno ili odvojenim pravnim radnjama, a radnja će biti valjana poduzeta tek kada je poduzme posljednji. Naravno, nije potrebno da svaki pojedini ortak zaista i poduzme potrebnu radnju već će biti dovoljno da svi daju suglasnost za radnju, a volja se može izraziti i konkludentno.

⁴⁷ *Ibid.*, str. 101.

Ipak, iznimno u stanju nužde, pojedini ortak može samostalno poduzeti neku radnju posloводства kada ne može pravodobno dobiti suglasnost ostalih ortaka, a društvu prijeti znatna šteta. Pravo na vođenje poslova proizlazi direktno iz zakona i nije potrebno posebno ugovarati jer je to njegovo člansko pravo koje mu pripada samim time što je član društva. Suprotno tome, članak 646. stavak 1. ZOO-a propisuje kako je potrebna jednoglasna odluka ortaka ako bi htjeli nekom ortaku oduzeti ovlast vođenja poslova društva. Osim što je to njegova ovlast, to je ujedno i njegova obveza što proizlazi iz njegove opće obveze doprinošenja ostvarenju zajedničkog cilja. Ortak, kao što je prethodno rečeno, može biti i pravna osoba, a u tome slučaju, poslove ortaštva, pa samim time i vođenje ortaštva, vodi fizička osoba koja je zastupa temeljem zakona, statuta ili društvenog ugovora. Što se tiče osoba bez poslovne sposobnosti ili onih osoba kojima je ista ograničena, primijeniti će se pravila koja vrijede za njihove zakonske zastupnike jer takve osobe svoje člansko pravo ne mogu ostvariti bez djelovanja svojih zakonskih zastupnika. Prema članku 643. stavku 4. ZOO-a, niti jedan ortak ne može samostalno povjeriti vođenje poslova društva trećoj osobi, ali bi ortaci mogli ugovorom ili svojom odlukom dopustiti nekom od ortaka da svoju ovlast za obavljanje neke svoje zadaće prenese na treću osobu koja nije član ortaštva niti će tako postati, već će samo temeljem sklopljenog pravnog posla steći pravo poduzeti nešto što je ovlast ortaka koji ga je na to ovlastio, a svoju ovlast crpi iz tog pravnog posla. Naime, premda je pravo na vođenje poslova ortaštva neprenosivo (jer je riječ o sadržaju članstva u društvu) tj. vezano je za članski položaj u ortaštvu, ugovorom o ortaštvu se može odrediti da ortak ovlašten za vođenje tih poslova može obavljanje poslova povjeriti trećoj osobi koja nije ortak.⁴⁸ Ortacima je slobodno prepušteno kako će provesti unutrašnje usklađenje svog djelovanja, pa i odlučivanje o vođenju poslova ortaštva.⁴⁹ Moguće je zamisliti situaciju da jedan ortak ovlasti drugoga da u njegovo ime izjavljuje volju koja se traži pri odlučivanju o vođenju

⁴⁸ Borić, *op. cit.* (bilj. 21.), str. 80.

⁴⁹ Barbić, *op.cit.* (bilj. 1), str. 104.

poslova društva ili je moguće i prešutno trajnije obavljanje poslova pojedinih ortaka, ali da se pritom ne usprotivi nijedan drugi, a poznato im je svima da se poslovi tako vode. Pravilo kojim se propisuje da vođenje poslova ortaštva pripada svim ortacima dispozitivne je naravi i primjenjuje se ako ugovorom o ortaštvu nije drukčije uređeno.⁵⁰ Stoga, moguće je odrediti da se vođenje poslova prenosi na jednog ortaka ili samo određenim ortacima koji će se onda smatrati opunomoćenicima ostalih i u tom slučaju smatra se da poslove društva putem njih vode svi ortaci jer onaj ili oni koji imaju takvu ovlast djeluju u ime i za račun ostalih. Ako pak ortaci odluče povjeriti vođenje poslova društva nekome tko nije ortak praktično bi bilo propisati ugovorom pojedinosti oko imenovanja i opoziva, utjecaja putem suglasnosti na donošenje odluka i naknadu koja pripada toj osobi. Treća se osoba smatra opunomoćenikom pa je za opoziv punomoći potrebna prethodna odluka ortaka. ZOO u članku 643. stavku 3. propisuje kako će se na ortake kojima je povjereno vođenje poslova društva na odgovarajući način primijeniti odredbe istog zakona o nalogu, osim ako ugovorom o ortaštvu nije drugačije određeno. Ugovorom o nalogu nalogoprimac se obvezuje za nalogodavca i njegov račun poduzeti određene poslove i pritom se nalogoprimac ovlašćuje na poduzimanje tih poslova. Sukladno tome, čl. 767. stavak 1. propisuje kako je nalogoprimac obvezan nalog izvršiti osobno, ali već u stavku 2. dopušta se iznimka po kojoj je ortak ovlašten povjeriti obavljanje posla trećoj osobi koja nije ortak ako je na to primoran okolnostima slučaja. Takve okolnosti trebalo bi tumačiti restriktivno pa bi treća osoba mogla preuzeti njegove poslove posloводства ako neku radnju treba obaviti izvan mjesta u kojem se nalazi, a njegov bi dolazak u to mjesto bio neprimjereni trošak ili možda uopće nije u mogućnosti stići na to mjesto ili je spriječen zdravstveno ili nekim vremenskim neprilikama. U tim slučajevima, prema stavku 3. odgovora za izbor svoga zamjenika i za upute koje mu je dao, a odgovara ortaštvu za povjereno vođenje poslova. Povjeri li ortak obavljanje nekog posla ortaštva trećoj osobi, a da za to nije ovlašten

⁵⁰ *Ibid.*

ugovorom o ortaštvu ni odlukom ortaka niti je na to primoran okolnostima, odgovara ortaštvu za rad svoga zamjenika i za slučajnu propast ili oštećenje stvari koji bi se dogodili zamjeniku (čl. 767. st. 4. Zakona).⁵¹ Nalogodavac, u ovom slučaju ortak, u svakom slučaju može neposredno od zamjenika zahtijevati ispunjenje obveza koje proizlaze iz naloga bez obzira na to je li povjeravanje poslova zamjeniku bilo dopušteno, odnosno opravdano ili nije.

5.1.2. PRAVA ORTAKA KOJI VODE POSLOVE

Prava ortaka koji vode poslove ortaštva uređuju se ugovorom o ortaštvu ili odlukama ortaštva.⁵² Ako to ne bi bilo uređeno ugovorom o ortaštvu niti odlukama članova, trebalo bi primijeniti odgovarajuće odredbe ZOO-a koje se odnose na polaganje računa i odredbe koje vrijede za ugovor o nalogu. Pa tako članak 644. stavak 4. i stavak 5. ZOO-a propisuju kako ortak ima pravo na isplatu predujma koji zatraži za predviđene izdatke i plaćanje kamata na predujmljeni novac u vezi s vođenjem poslova od dana kada su ga predujmili pa do isplate, a ima pravo i na naknadu izdataka za vođenje poslova kao i na naknadu štete koja je pretrpljena zbog rizika koji je neposredno s time u vezi i štetu koju je pretrpio bez svoje krivnje u vođenju poslova. Nadalje, članak 772. ZOO-a koji se odnosi na predujmljivanje novca na odgovarajući način primijenit će se i u ortaštvu pa su tako ostali ortaci dužni na zahtjev ortaka koji vode poslove društva predujmiti određenu svotu novca za predviđene izdatke. Štoviše, članak 773. stavak 1. ZOO-a propisuje kako je nalogodavac dužan nalogoprimcu nadoknaditi sve potrebne troškove za izvršenje naloga i to s kamatama od dana kada su učinjeni troškove čak i ako njegov trud bez njegove krivnje nije imao uspjeha.⁵³ Ortaštvo je dužno preuzeti sve obveze što su ih ortaci koji vode njegove poslove uzeli na sebe obavljajući ih u svoje ime ili ih na drugi način

⁵¹ *Ibid.*, str. 105.

⁵² *Ibid.*, str. 110.

⁵³ Ali vidi suprotno odluka suda Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž – 4483/95 od 6. lipnja 1995.

osloboditi tih obveza što proizlazi iz članka 773. stavka 2. ZOO-a. Ortacima poslovođama ne pripada pravo na nagradu za svoj posao.⁵⁴ Naime, vođenje poslova smatra obvezom ortaka na doprinos ostvarenju zajedničkog cilja, a za taj posao biti će nagrađen dijelom dobiti koju ostvaruje u ortaštvu, ali razumije se, moguće je drugačije urediti ugovorom o ortaštvu ili odlukom ortaka. Pripada li prema izloženome nekom ortaku nagrada za vođenje poslova ortaštva, to treba smatrati dijelom dobiti koja mu se isplaćuje unaprijed.⁵⁵ Ako se dobit nije ostvarila, ostali su ortaci dužni tom ortaku nadoknaditi taj dio dobiti koji bi mu se trebao isplatiti na ime nagrade. Zahtjev za isplatu naknade troškova vođenja poslova društva i nagrade za obavljeni posao ortak postavlja samo prema ortaštvu kao cjelini, a ne prema pojedinim ortacima, a oni prema njemu imaju obvezu kao što i inače duguju za ispunjenje obveza ortaštva. Tražbine tog ortaka namiruju se kao prvenstvene iz imovine društva, prije nego što dođe do vraćanja uloga.

5.1.3. OBVEZE ORTAKA KOJI VODE POSLOVE

ZOO-om se ne propisuje ništa posebno u pogledu dužne pažnje ortaka pri ispunjenju obveza u ortaštvu, posebice one u vođenju poslova ortaštva, pa se na to primjenjuju opće odredbe o pažnji koju se mora općenito pokazati pri ispunjenju obveza.⁵⁶ Ortak koji vodi poslove ortaštva dužan je postupati s pažnjom dobrog gospodarstvenika odnosno dobrog domaćina što proizlazi iz članka 10. stavka 1. ZOO-a., a već u stavku 2. ističe se kako je ortak dužan postupati s povećanom pažnjom u skladu s pravilima njegove struke i običajima, točnije pažnjom dobrog stručnjaka ako ortak ima posebna znanja i vještine. No, dužnost da postupa sa spomenutom pažnjom ne iscrpljuje se samo u tome da ortak tako postupa u ispunjenju svojih

⁵⁴ Borić, *op. cit.* (bilj. 21), str. 81.

⁵⁵ Barbić, *op. cit.* (bilj. 1.), str. 113.

⁵⁶ Barbić, Jakša, Ugovor o ortaštvu – obveze ortaka, *Pravo i porezi*, časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu - izvješća za gospodarsku praksu. - 11(2002),11 2002 str. 21.

obveza nego se dužan i u ostvarivanju prava u ortaštvu suzdržati od postupaka kojima bi se otežalo ispunjenje obveza nekog drugog ortaka (čl.18., st. 3. ZOO).⁵⁷ Ortak se ne može pozivati na to da nije dovoljno stručan voditi poslove ortaštva jer bi u tom slučaju razumna osoba trebala zatražiti pomoć stručne osobe i tako nadoknadila vlastitu nestručnost. Na vođenje poslova ortaštva primarno se primjenjuje ono što je predviđeno ugovorom o ortaštvu, a podredno se primjenjuju pravila koja vrijede za nalog. Ortak koji vodi poslove društva mora postupati po nalogima i uputama koje je dobio u vezi vođenja poslova, a kada ZOO govori o nalogima i uputama nalogodavca, pod time se razumije ortaštvo kao društvo. Ako ortaštvo ima samo dva člana, a ortaci ne mogu donijeti odluku jer svaki ima drugačije stajalište, smatrat će se da nema ni naloga niti upute, a ortak koji vodi poslove društva tada bi morao postupati s pažnjom dobrog gospodarstvenika, dobrog domaćina vodeći se interesima društva kao cjeline jer ako pogrešno prosudi neku okolnost, odgovara društvu za tako počinjenu štetu. Prije nego što dobije nalog ili uputu, on ima mogućnost utjecati na nju pri donošenju, a ako ne uspije, preostaje mu jedino istupiti iz ortaštva otkazivanjem ugovora ili u protivnom mora postupiti po dobivenom nalogu ili uputi bez obzira na to što se možda ne slaže sa njom jer bi se inače radilo o povredi članske obveze vođenja poslova. U slučaju da dobiveni nalog i uputa nisu dovoljno određeni, tada mora postupati kao dobar domaćin odnosno privrednik i ponovno brinuti o interesima društva. Odstupanje od dobivenih naloga i uputa moguće je samo uz suglasnost ortaštva, a ako zbog kratkoće vremena ili zbog drugih razloga nije moguće tražiti suglasnost, ortak može odstupiti od naloga i uputa samo ako je po procjeni svih okolnosti mogao osnovano smatrati da to zahtijevaju interesi ortaštva što proizlazi iz članka 766. stavka 1. ZOO-a. Nastanu li nakon dobivenog naloga ili upute okolnosti za koje se nije znalo pri donošenju odluke o davanju naloga ili upute ortak bi morao na njih ukazati društvu i tražiti upute kako postupiti jer ako prekorači granice naloga ili odstupa na svoju ruku od dobivenih uputa smatrat će se poslovođom

⁵⁷ *Ibid.*

bez naloga, osim ako ortaštvo naknadno odobri ono što je uradio što proizlazi iz čl. 766. stavka 2. ZOO-a, a osim toga, postojala bi mogućnost oduzimanja ovlasti za vođenje poslova društva, a u krajnjem slučaju i isključenje iz društva uz ispunjenje uvjeta iz članka 653. ZOO-a. Ortak koji vodi poslove društva samostalno ne može primiti nekoga u društvo niti poduzimati poslove kojima bi se nanijela šteta društvu niti ugrozilo postizanje zajedničkog cilja. Ortaci koji vode posao društva dužni su uredno voditi poslovne knjige i polagati račun o stanju zajedničke imovine i o svim приходima i rashodima (644.st. 1. ZOO-a). Kod prigodnog ortaštva, obveza polaganja računa dolazi po dovršenju posla, kada se postigne zajednički cilj, a kod trajnog ortaštva, kod obavljanja trajnijih poslova koji donose godišnji prihod, a ZOO u tom kontekstu spominje dugoročne poslove, ortaci mogu zahtijevati polaganje računa i podjelu dobiti protekom svake poslovne godine (čl. 644. st. 2. ZOO-a). Nadalje, ortak koji je pristao na podnošenje samo zaključnog obračuna ili se odrekao prava zahtijevati polaganje računa može, ako dokaže nepošteno vođenje poslova zahtijevati polaganje računa za dovršene i započete poslove i prema tome, ne zahtijeva se odluka svih ortaka ili većine njih.

5.1.4. ODGOVORNOST ORTAKA KOJI VODE POSLOVE

Za odgovornost za štetu u ortaštvu relevantne su odredbe članka 649. ZOO-a. Članak 649. stavak 1. ZOO-a propisuje da ortak koji vodi poslove društva odgovara za štetu nanesenu ortaštvu, a to uključuje i odgovornost za prekoračenje naloga i odstupanje od uputa s time da se u potonjem slučaju radi o poslovođi bez naloga. Nadalje, krivnja se pretpostavlja pa je na njemu teret dokazivanja da je šteta nastala bez njegove krivnje. To bi značilo da se navedena zakonska odredba odnosi isključivo na onu štetu koju bi stanoviti ortak počinio svim ostalim ortacima kao entitetu koji sumarno čini samo ortaštvo kao društvo bez pravne osobnosti.⁵⁸

⁵⁸ Borić, *op. cit.* (bilj. 21.), str. 82.

Prema tome, šteta koju bi ortak počinio drugom ortaku, a koja je možda nastala u vezi s obavljanjem poslovanja iz domene ortaštva ne bi se mogla tretirati kao šteta nanescena ortaštvu. Zahtjev za naknadu štete pripada ortaštvu, a ne pojedinim ortacima. S obzirom na to da postoji opća obveza ortaka da doprinose ostvarenju zajedničkog cilja, nije dopušten prijeboj štete s korišću koju je ortak inače pribavio ortaštvu. Dakle, štetu koju ortak prema iznesenim načelima učini ortaštvu valja neovisno tretirati od koristi koju taj ortak pridonese ortaštvu - a sve u skladu s neupitnim načelom o obvezi članova da pridonose ostvarenju zajedničkog cilja ortaštva.⁵⁹ Ortaštvo kao društvo vođenjem poslova stječe korist, ali ima i tražbinu s naslova odgovornosti za štetu prema ortaku. Iznimka postoji samo ako je ortak istim samovlasno poduzetim poslom ortaštvu počinio štetu odnosno pridonio korist. Odgovornost ne mora biti samo naknada štete, već mu se može i oduzeti ovlast za vođenje poslova, a može ga se i isključiti iz ortaštva.

5.1.5. ODUZIMANJE OVLAŠTI I OTKAZ POSLOVODSTVA

ZOO u članku 646. stavku 1. određuje kako se ovlaštenje na vođenje poslova može oduzeti jednoglasnom odlukom ostalih ortaka zbog grube povrede povjerene dužnosti, nesposobnosti za uspješno vođenje poslova ili nekih drugih važnih razloga. Ugovorom o ortaštvu moguće je predvidjeti i drugačije, primjerice, da je za oduzimanje ovlasti za vođenje poslova potrebna određena većina glasova, a ne jednoglasna odluka. Koji su važni razlozi treba procijeniti ovisno o okolnostima slučaja kao što je tip ortaštva, njegov cilj, uvjeti u kojima djeluje, a on ne mora nužno biti krivnja ortaka, već to može biti primjerice starost, nepopravljivo neslaganje među ortacima, ugrožavanje interesa društva ili neurednost u vođenju poslova. Nakon što se oduzme ovlast nekom od ortaka za vođenje poslova, tada su za vođenje poslova ovlašteni preostali ortaci. Po članku 646. stavku 2. ZOO-a, ortak može otkazati povjereno

⁵⁹ *Ibid.*

poslovodstvo ako za to ima opravdan razlog što bi bila primjerice preopterećenost poslom. Za otkaz je dovoljno da ga ortak priopći ortaštvu jer nije potrebna odluka istoga da se otkaz prihvaća. U slučaju otkaza, na odgovarajući način primijenit će se odredbe koje vrijede za otkaz nalogoprimca pa tako, prema članku 780. stavku 1. ZOO-a nalogoprimac može otkazati nalog kad hoće, samo ne u nevrijeme. Ako bi u slučaju ortaštva ortak ipak otkazao u nevrijeme, tada je dužan nadoknaditi štetu ortaštvu koju bi ono pretrpjelo, osim ako je otkazao zbog opravdanog razloga, ali je i tada dužan nastaviti s vođenjem poslova koji ne trpe odgodu sve dok ortaštvo ne preuzme brigu o njima.

5.2. ODLUKE O VOĐENJU POSLOVA ORTAŠTVA

ZOO u članku 642. stavku 2. propisuje kako se za donošenje poslovodstvenih odluka primjenjuju propisi o upravljanju stvarju u suvlasništvu što direktno upućuje na primjenu odredaba Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima kojima se uređuje upravljanje stvarju, a budući da pravo na vođenje poslova ortaštva pripada zajednički svim ortacima, primijenit će se odredbe članka 60. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (u daljnjem tekstu ZV)⁶⁰, koje se odnose na upravljanje zajedničkom stvari. U vođenju poslova ortaštva načelno sudjeluju zajednički svi ortaci, a odluke se donose primjenom pravila o upravljanju stvari u suvlasništvu.⁶¹ Ako ugovorom o ortaštvu nije određeno drugačije, kada se radi o donošenju odluka, primjenjuju se odredbe o upravljanju stvari u suvlasništvu, a kada se provode navedene odluke ortaci djeluju skupno, tj. vode poslove ortaštva skupno. Prema tome, ZOO samo propisuje kako će se voditi poslovi ortaštva, a ne da je ortaštvo suvlasništvo. Pravo glasa u donošenju odluka imaju svi ortaci, osim onih koji u ortaštvo ulažu samo svoj rad čija vrijednost

⁶⁰ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima
NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14

⁶¹ Petrović, Ceronja, *op. cit.* (bilj. 10.), str. 59.

nije uključena u glavnicu, ali i takav ortak u skladu s člankom 642. stavkom 3. ZOO-a sudjeluje u donošenju odluka tako da je nazočan odlučivanju, sudjeluje u raspravljanju, daje svoja mišljenja i predlaže odluke, ali nema pravo glasa. Ipak, kako je naznačeno, bitno je obilježje tih zakonskih odredaba da su dispozitivne, što znači da se imaju primijeniti samo ako stranke nisu što drugo ugovorile.⁶² Ako je ovlaštenje na vođenje poslova preneseno na više ortaka, primijenit će se odredbe o odlučivanju suvlasnika, ali samo na one ortake koji su ovlašteni voditi poslove ortaštva, primjerice jednoglasnost se ne odnosi na sve ortake društva, već samo na njih. Ako je ugovorom o ortaštvu određeno da je svaki od tih ortaka ovlašten sam voditi poslove ortaštva, svaki se ortak može usprotiviti poduzimanju posla. Tada se namjeravani posao ne može poduzeti, provesti iako se prethodno možda odluka donijela. Dakle, odluku o poduzimanju posla donosi za to ovlašteni ortak, a svaki od ortaka koji su ovlašteni za vođenje poslova može zaustaviti njezino provođenje, ima pravo veta, protiviti se. Međutim, njegovo protivljenje može se odnositi samo na određeni posao, skupinu poslova, a ne generalno u pogledu svega što se treba poduzeti jer bi time indirektno oduzeo ovlast za vođenje poslova. Neće se uzeti u obzir protivljenje ortaka ako postoji prijeka potreba za poduzeti neki posao ili ako se postupa protivno obvezi na lojalno postupanje. Protivljenje se izjavljuje ortaku koji namjerava poduzeti određeni posao i ako se ugovorom o ortaštvu ne propiše drugačije, ne zahtijeva se poseban oblik pa se može izraziti i konkludentno, ali je u svakom slučaju bitno da ono bude izraženo ortaku prije nego što je poduzeo posao. U slučaju da ortak poduzme posao usprkos protivljenju, on u tom slučaju djeluje kao poslovođa bez naloga. Prema trećima protivljenje ne djeluje i posao poduzet prema njima je valjan čak i ako treći zna za protivljenje. Posao ne bi bio valjan samo ako je znajući za protivljenje zlonamjerno djelovao s ortakom na štetu ortaštva, a time bi došlo i do zlouporabe ovlasti ortaka za zastupanje.

⁶² Borić, *op. cit.* (bilj. 21.), str. 80.

Kada se donose odluke u vođenju poslova ortaštva, razlikujemo odlučivanje o redovitim poslovima i odlučivanje o izvanrednim poslovima. Ono što se od odredaba ZOVO može primijeniti na ortaštvo je i razlikovanje poslova redovitog i poslova izvanrednog upravljanja (čl. 40. i 41. ZOVO).⁶³ O tome što ulazi u jedne, a što u druge poslove procjenjuje se prema okolnostima posla, vrsti ortaštva i zajedničkom cilju koji se želi postići stoga nije moguće jedinstveno odrediti što spada u jedne, a što u druge poslove i tako formirati univerzalno pravilo koje bi se primjenjivalo na sva ortaštva jer ono što se smatra redovitim poslom u jednom ortaštvu to isto ne mora vrijediti i u nekom drugom ortaštvu. Redovitim se poslovima načelno mogu smatrati poslovi koji su uobičajeni u redovnom obavljanju onoga za što je ortaštvo osnovano kao što bi bilo primjerice sklapanje ugovora o osiguranju pod uobičajenim uvjetima od rizika koji su uobičajeni za obavljanje poslova ortaštva. Odluke o redovitim poslovima donose se većinom glasova ortaka računajući prema njihovim ulozima, a to se posebno vidi iz odredbe po kojoj se isključuje pravo glasa ortaku koji u ortaštvu sudjeluje samo svojim radom ako se vrijednost rada ne računa kao ulog. Naravno, s obzirom na široku dispozitivnost, ugovorom o ortaštvu može se ugovoriti da ortaci odlučuju po glavama, a ne po ulozima, a isto odlučivanje bi bilo i kada nijedan ortak ne unosi ulog, nego je doprinos svih samo u radu čija se imovinska vrijednost ne smatra ulogom i ne izražava se novcem. Glasovi ortaka određuju se prema vrijednosti uloga izraženom u novcu ako se ugovorom o ortaštvu ne predvidi drugačije, a pritom je mjerodavna novčana vrijednost preuzetih uloga bez obzira jesu li isti uplaćeni jer se ortakom postaje i prava u društvu se stječu sklapanjem ugovora o ortaštvu ili kasnijim ulaskom u ortaštvo, a uplata uloga je obveza ortaka, ali to ne utječe na njegovo ostvarivanje prava glasa. Zato je korisno to pitanje riješiti ugovorom, primjerice odredbom da pri donošenju odluka o vođenju poslova ortaštva nema pravo glasa ortak koji nije u cijelosti unio svoj ulog ili da ima pravo glasa razmjerno onome što je u ortaštvo unio kao ulog prije nego što dolazi do odlučivanja

⁶³ Gorenc, Vilim, Ortački ugovor kao “prljavi ugovor“, Pravo i porezi, časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu - izvješća za gospodarsku praksu. - 10(2001),2, str. 25.

o nekom pitanju vođenja poslova ortaštva.⁶⁴ Odluka je donesena kada za nju glasuju ortaci koji imaju većinu glasova u odnosu prema ukupnom broju glasova u društvu, ali se ugovorom može predvidjeti dvotrećinska većina ili neki drugi oblik kvalificirane većine, a istim ugovorom poželjno bi bilo i predvidjeti neki kvorum koji je potreban za donošenje odluke. Ne postigne li se većina, odluka nije donesena i ne može se poduzeti posao o kojem se odlučivalo, ali je moguće i takvu situaciju pokriti na način da se ugovorom propiše da je odluka donesena ako je za nju glasao određeni ortak ili glasovima članova među kojima je i glas tog ortaka. Nema li takvoga rješenja, u skladu s člankom 40. stavkom 3. ZV-a svaki se ortak može obratiti sudu da u izvanparničnom postupku donese odluku o tome ako se radi o nužno potrebnom poslu. Poslovi koji prelaze redoviti okvir smatraju se izvanrednim poslovima, a to to bi bilo primjerice donošenje poslovnog i financijskog plana ili opterećivanje ili prodaja imovine ortaštva, a za takve izvanredne poslove bilo bi korisno odrediti da se o njima odluči više puta u nekom vremenskom razmaku. Za izvanredne se poslove u skladu s čl. 41. st. 2. ZV-a traži suglasnost svih ortaka, a u sumnji radi li se o takvom poslu ili redovitom poslovanju, smatra se u skladu s čl. 41. st. 3. ZV-a da se radi o izvanrednom poslu. Kada se na odgovarajući način na ortaštvo primijeni članak 40. stavak 4. ZV-a, svaki ortak koji je ostao u manjini i onaj koji nema pravo glasa jer je njegov doprinos samo u radu, ima pravo od ortaka koji su u većini zahtijevati pružanje osiguranja za buduću štetu koja može nastati provođenjem donesene odluke. Ortaci mogu predvidjeti i tzv. tehničku arbitražu koja nadomješta volju ortaka pri donošenju odluka za slučaj da se ne mogu dogovoriti oko donošenja odluke, ali se tada moraju predvidjeti uvjeti pod kojima se može zatražiti donošenje odluke od arbitra, pravila za njegovo određivanje i vrijeme u kojem mora donijeti odluku. Što se tiče načina donošenja odluka, tu vlada široka dispozitivnost jer ZOO ne propisuje poseban oblik izražavanja volje pa se općenito smatra kako je davanje glasa očitovanje volje koje se može dati na bilo koji način, primjerice razmjenom

⁶⁴ Barbić, *op. cit.* (bilj. 1.), str. 124.

izjava u pismenom ili usmenom obliku, ali je bitno da za nju saznaju svi ortaci koji sudjeluju u donošenju odluke. Ortaci mogu glasovati na nekom sastanku, ali i telefonom, razmjennom pisanih poruka, elektroničkom poštom i sl., a što je ortaštvo veće i složenije i što je veća vrijednost u pitanju, poželjno je urediti i posebna tijela poput skupština ili odbora u kojima se glasuje, ali i propisati vrijeme i način njihovog sazivanja i dostava materijala za upoznavanje o čemu će se odlučivati.

5.3. PRAVO NA NADZOR I OBAVIJEŠTENOST

Pravo ortaka na obaviještenost i nadzor regulirano je odredbama ZOO-a, točnije člankom 644. kojim se uređuje polaganje računa i člankom 645. koji regulira pravo osobnog nadzora ostalih ortaka nad poslovanjem ortaštva. Ortaci koji ne vode poslove mogu zahtijevati od ortaka koji vode poslove da im polože račun i podnesu izvješće o poslovima društva. Pravo na obaviještenost zapravo je pretpostavaka ostvarivanja svih ostalih prava u društvu jer bi bez njih bilo nezamislivo sudjelovati u odlučivanju, podizati člansku tužbu, sudjelovati u dobiti ili pak vođenju društva. Pravo na obaviještenost strogo je osobno pravo ortaka i pripada samo njima.⁶⁵ Vjerovnik u tom odnosu je svaki ortak, a dužnik je svaki ortak koji vodi poslove društva. Pravo bi trebalo priznati i isključenom ortaku odnosno ortaku koji je istupio iz ortaštva u dijelu u kome se to odnosi na njegovo sudjelovanje u dobiti i gubitku nastalima u godinama do prestanka članstva u ortaštvu te na ostvarivanje prava po pravilima o diobi zajedničke imovine ortaštva.⁶⁶ Po članku 644. stavku 1. ZOO-a, ortaci koji vode poslove ortaštva imaju obvezu položiti račun svim ortacima i onima koji nemaju pravo glasa o stanju zajedničke imovine i svim приходima i rashodima i ta obveza proizlazi izravno iz zakona i ne traži se postavljanje posebnih zahtjeva drugih ortaka. Račun se polaže pisanim izvješćem zajedno s

⁶⁵ Barbić, *op. cit.* (bilj. 1.), str. 128.

⁶⁶ *Ibid.*, str. 129.

potrebnim ispravama koje pokazuju prihode, rashode i sve promjene u kapitalu društva, a to sve podrazumijeva da ortaci uredno vode poslovne knjige u kojima su zabilježeni svi poslovni događaji. Po članku 644. stavku 2. ZOO-a, prije nego što se dovrši posao ne može se zahtijevati podnošenje zaključnog obračuna i podjela dobiti i gubitka, ali ako se radi o dugoročnim poslovima s godišnjim prihodima, tada ortaci mogu zahtijevati polaganje računa i podjelu dobiti protekom svake poslovodstvene godine. U slučaju da je ortak pristao samo na polaganje završnog obračuna i koji se odrekao prava zahtijevanja polaganja godišnjeg računa, ako dokaže nepošteno vođenje poslova može zahtijevati da se položi račun za dovršene i započete poslove. Iz toga proizlazi i obveza obavještanja i o budućim poslovima, točnije planovima za koje se još ne može podnijeti račun, ali zna se da postoje neke pripremne radnje u svrhu njihove realizacije. Zahtjev za polaganjem računa može podnijeti svaki ortak s učinkom da se položi svim ortacima, a ne samo onom koji je to zahtijevao. S druge strane, ortak koji je dužan položiti račune ne mora pojedinačno svakome položiti račun. Njegova se obveza sastoji u tome da ih obavijesti o polaganju računa i pozove ih na uvid, ali nije nužno da su nazočni svi ortaci. Ortaci kojima je podnesen račun mogu zahtijevati objašnjenja onoga što se nalazi u izvješću i ispravama, ali pod uvjetom da se ne ometa ortake u vođenju poslova ortaštva. Ortaci koji žele ostvariti uvid u poslovne knjige i druge isprave društva, moraju poštivati načelo savjesnosti i poštenja u skladu s člankom 10. ZOO-a što u biti znači da bi trebali birati prikladno vrijeme, ne iznositi isprave iz poslovnih prostorija i ne zlorabiti svoje pravo uvida, ali i suzdržati se od otežavanja ispunjenja obveza drugih ortaka. Ortaci koji vode poslove mogu odbiti uvid u poslovne knjige i isprave i podnošenje izvješća ako se ortak želi obavijestiti izvan cilja zbog kojega mu to pravo pripada, primjerice da bi sklopio ugovor s osobom koja konkurrira ortaštvu ili da informacije koje je saznao prenese trećima. Moguće je i da za ortaka uvid u poslovne knjige i isprave obavi revizor ili knjigovodstveni stručnjak koji će ortaku prenijeti samo zaključak i ocjenu poslovanja. Okolnost da nije ostvario pravo na obaviještenost ne opravdava

ortaka u ispunjenju obveza koje ima prema ortaštvu.⁶⁷ Pravo da mu se položi račun i omogućiti uvid u poslovanje može zahtijevati i tužbom koju podnosi protiv ortaštva, točnije, ortaka koji vode poslove društva i koji su obvezni položiti račun i pružiti obavijesti. Presuda se može ostvariti i ovršnim putem, a mogu se odrediti i privremene mjere.

5.4. PRAVO NA PODIZANJE TUŽBE *ACTIO PRO SOCIO*

Tužba *actio pro socio* potječe još iz doba rimskoga prava i tada je služila za ostvarivanje međusobnih prava i obveza (uključivo i naknadu štete), a služila je i za razrješenje odnosa među ortacima nakon prestanka društva jer u slučaju da se zahtjev podnio za vrijeme trajanja društva, došlo bi do njegova prestanka. Kasnije se razvila u opće sredstvo zaštite pojedinog ortaka i manjine u društvu. Radi se o specifičnom pravnom sredstvu u pravnim odnosima koji se razvijaju između društva i njegovih članova kao i između članova društva. Temeljno što određuje *actio pro socio* jest njezina funkcija; a ona se ogleda u zaštiti interesa društva.⁶⁸ Ako se društvo ne bi poslužilo zaštitom svojih interesa, zaštitu interesa društva bi mogli zahtijevati članovi društva (različiti od onoga koji je prouzročio potrebu za zaštitom povrijeđenih prava), i to pomoću *actio pro socio*. U slučaju da neki od ortaka ne ispuni obvezu koju je preuzeo ugovorom, tužbom će se zahtijevati od suda da obveže tuženog ortaka na ispunjenje njegove obveze prema ortaštvu. Predmet tužbenog zahtjeva može biti unos uloga, ali i obveza na lojalno postupanje prema ortaštvu i drugim ortacima, primjerice da ne poduzima radnje kojima konkurira ortaštvu ili da nadoknadi štetu počinjenu povredom obveze. Navedena tužba ima različite funkcije; s jedne strane radi se o materijalnom pravu člana društva na ispunjenje ugovorom preuzete obveze, a s druge strane radi se o zahtjevu samoga društva. U oba naznačena

⁶⁷ *Ibid.*, str. 132.

⁶⁸ Borić, Željko, *Actio pro socio*, Informator, instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja, 63(2015),6354, str. 20.

slučaja riječ je o pojavnim oblicima *actio pro socio*.⁶⁹ I u jednom i u drugom slučaju isti je ovlaštenik, a to je član društva. Zaštita interesa društva konstitutivno je obilježje *actio pro socio*.⁷⁰ Navedena tužba je sredstvo zaštite svakog ortaka, ne nužno samo onoga koji je u manjini, a to stoga da se ostvari zajednički cilj ortaka zbog kojega je potrebno da svaki od njih pridonose tome. Sa stajališta obveznog prava, ona ima temelj u ugovoru o ortaštvu kojim su ortaci preuzeli obveze koje moraju ispuniti. Zbog toga ortak kao tužitelj ne može slobodno raspolagati tim tužbenim zahtjevom na način da ga se odrekne ili nagodi s ortakom jer tužbeni zahtjev pripada ortaštvu, a ne samo njemu.

⁶⁹ *Ibid.*

⁷⁰ *Ibid.*

ZAKLJUČAK

Kao što je prikazano u radu, ortaštvo kao društvo osoba ima razne pojavne oblike, a osnovna je karakteristika toga oblika društva osoba široka dispozitivnost i sloboda u međusobnom uređivanju odnosa. Ortaci kao članovi društva primarno samostalno uređuju svoje odnose pod uvjetom da tako ne vrijeđaju pravni poredak, i pravila javnoga morala, a ako oni nešto slučajno ne žele regulirati ili to slučajno ili namjerno propuste, uvijek stoji zakon u pozadini koji će onda popuniti te pravne praznine. U javnom se prostoru često piše i govori o ortačkom ugovoru, ortačkoj pogodbi, ortačkoj zajednici, ortaštvu, ortacima u negativnom kontekstu, kao da se radi o nečemu što je nezakonito ili u najmanju ruku nemoralno. Ovaj rad upravo je prikazao nešto suprotno, da se radi o zajednici koja je poznata od davnina i koja je mnogo raširenija nego što se možda i misli i da se radi o zajednici koja je regulirana zakonom, ali i po potrebi kontrolirana od strane suda. Naravno, prije ili umjesto sudskog postupka, trebalo bi uvijek prednost dati alternativnim načinima rješavanja sporova poput arbitraže i mirenja. U radu sam se također dotaknuo i instituta s područja građanskog stvarnog i obveznog prava, rimskog, ali i trgovačkog prava, i tako povezoao razne kolegije s više akademskih godina na ovom studiju. Na kraju možemo zaključiti da pravni poredak nudi razne pravne zajednice u kojima ljudi mogu ostvarivati svoje interese, a odluka u kojoj će zajednici tko i na koji način djelovati prepušta se pojedincima.

LITERATURA

Barbić, Jakša, Pravo društava, Knjiga treća, Društva osoba, Organizator, Zagreb, 2019.

Kurtović, Šefko, Opća povijest prava i države - I. knjiga stari i srednji vijek, Autorska naklada, Zagreb, 2005.

Barbić, Jakša, Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Organizator, Zagreb, 2008.

Petrović, Siniša; Ceronja, Petar, Osnove prava društava, IX. izdanje, Pravni fakultet, Zagreb, 2019.

Romac, Ante, Rimsko pravo, Pravni fakultet u Zagrebu, 2007.

Horvat, Marijan, Rimsko pravo, Pravni fakultet u Zagrebu, 2017.

Petrak, Marko, Traditio Iuridica, vol. I. Regulae iuris, Novi informator, Zagreb, 2010.

Pavić, Đuro, Pravna obilježja i svojstva ortaštva, Hrvatska gospodarska revija, časopis za ekonomiju i pravo, Inženjerski biro d.o.o. - 45(1996),7

Borić, Željko, O ortaštvu, časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu - izvješća za gospodarsku praksu. - 16(2007),10

Klarić, Petar; Vedriš, Martin, Građansko pravo, Narodne novine d.d., Zagreb, 2014.

Barbić, Jakša, Stjecanje i prestanak članstva u ortaštvu, Hrvatska pravna revija, 2(2002),4

Goldštajn, Aleksandar, Privredno ugovorno pravo, Zagreb, Informator, 1967.

Barbić, Jakša, Pojam i obilježja ortaštva, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2(2002),3

PŽ – 4483/95 od 6. lipnja 1995.

Barbić, Jakša, Ugovor o ortaštvu – obveze ortaka, Pravo i porezi, časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu - izvješća za gospodarsku praksu. - 11(2002),11 2002

Gorenc, Vilim, Ortački ugovor kao “ prljavi ugovor“, Pravo i porezi, časopis za pravnu i ekonomsku teoriju i praksu - izvješća za gospodarsku praksu. - 10(2001),2

Borić, Željko, Actio pro socio, Informator, instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja, 63(2015),6354

Propisi:

Zakon o zadrugama NN 34/11, 125/13, 76/14, 114/18, 98/19

Zakon o osiguranju NN 30/15, 112/18, 63/20, 133/20

Zakon o leasingu NN 141/13

Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21

Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22

Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14

Zakon o odvjetništvu, NN 09/94, 117/08, 50/09, 75/09, 18/11, 126/21

Izjava o izvornosti

Ja, Dario Lončar, 0066277349, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade nisam koristio drugim izborima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Dario Lončar